

22 kwietnia 2025 r.

Zielono-niebieska infrastruktura

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych

Definicja – czy istnieje?

WPROWADZENIE

Nie istnieje jedna poprawnie sformułowana i powszechnie uznana definicja zielono-niebieskiej infrastruktury. Związane jest to bezpośrednio z wielofunkcyjnością elementów zakwalifikowanych jako „naturalna” infrastruktura. W literaturze najczęściej spotykamy się z definicją przyjętą przez Komisję Europejską (*Komunikat Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, 2013, Zielona infrastruktura – zwiększanie kapitału naturalnego Europy, SWD(2013) 155 final z 6.5.2013, Bruksela*).

Definicja zielono-niebieskiej infrastruktury

Zielono-niebieska infrastruktura to „strategicznie zaplanowana sieć obszarów naturalnych i półnaturalnych z innymi cechami środowiskowymi, zaprojektowana i zarządzana w sposób mający zapewnić szeroką gamę usług ekosystemowych. Obejmuje ona obszary zielone (lub niebieskie w przypadku ekosystemów wodnych) oraz inne cechy fizyczne obszarów lądowych (w tym przybrzeżnych) oraz morskich. Na lądzie zielona infrastruktura jest obecna na obszarach wiejskich i w środowisku miejskim”

Identyfikowanie elementów zielono-niebieskiej infrastruktury powinno wynikać z uwarunkowań, potrzeb i przyjętej polityki określonej przez władze danego obszaru. Nie ma powodów do konkretyzowania jej definicji ZI poprzez typologię obiektów/obszarów ją tworzących (Szulczewska, 2014)

- tereny naturalne i półnaturalne,
- siedliska przyrodnicze
- korytarze ekologiczne
- wody powierzchniowe
- zalesienia, ogrody działkowe, parki
- zielone dachy, zielone ściany

Są to elementy wyłącznie naturalne lub seminaturalne
wraz z towarzyszącymi im urządzeniami technicznymi.

Wkład zielonej infrastruktury w politykę UE

Zielona infrastruktura może w istotny sposób przyczynić się do skutecznej realizacji wszystkich strategii politycznych, w przypadku gdy niektóre lub wszystkie pożądane cele można osiągnąć w całości lub częściowo dzięki rozwiązaniom opartym na przyrodzie.

W przypadku inwestycji w zieloną infrastrukturę osiąga się zazwyczaj wysoką stopę zwrotu, a ogólne przeglądy przedsięwzięć w zakresie renaturalizacji terenów zazwyczaj wykazują bardzo korzystny stosunek kosztów i korzyści (*Komunikat Komisji Europejskiej... 2013*).

Polityka regionalna UE

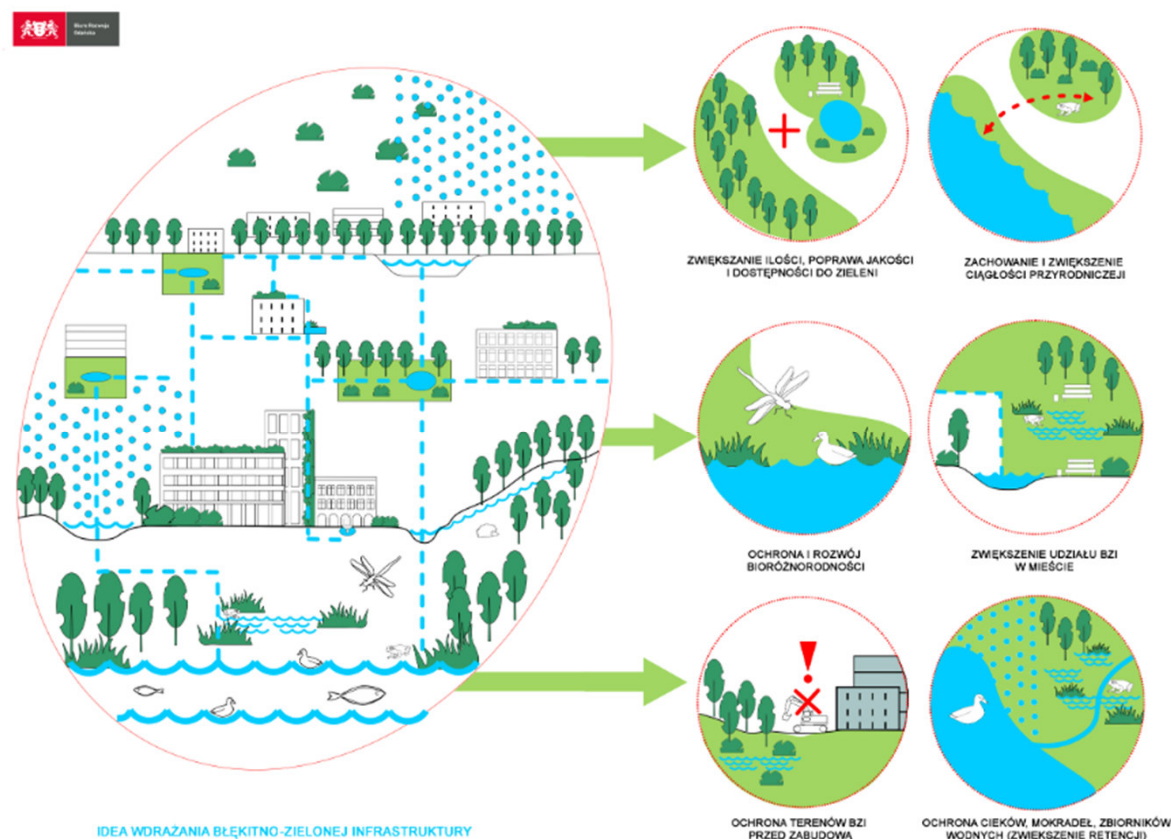
We wnioskach Komisji dotyczących Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego zielono niebieska infrastruktura jest wyraźnie zdefiniowana jako jeden z priorytetów inwestycyjnych. Infrastrukturę tę uznaje się za wnoszącą istotny wkład w politykę regionalną i zrównoważony wzrost gospodarczy w Europie .

Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe stanowią część kapitału terytorialnego i tożsamości UE. Wartości ekologiczne i jakość środowiska mają zasadnicze znaczenie dla dobrostanu społecznego i perspektyw wzrostu gospodarczego. Nadmierna eksploatacja tych zasobów naturalnych jest zagrożeniem dla rozwoju terytorialnego (*Komunikat Komisji Europejskiej... 2013*)

Funkcje zielono niebieskiej infrastruktury

FUNKCJE NZI

- strukturotwórcza
- środowiskotwórcza
- społeczne
- ekonomiczne
- produkcyjne
- techniczna

IDEA WDRAŻANIA BŁĘKITNO-ZIEŁONEJ INFRASTRUKTURY

źródło: Gdańska Polityki Zieleni

Ciągłość w strukturze krajobrazu będąca jedną z podstawowych zasad idei jest spójna z koncepcją matryca-płat-korytarz.

Według B. Korwel i M. Kistowskiego (2004) analiza struktury krajobrazu w odniesieniu do tej koncepcji uchodzi za jedno z podstawowych narzędzi planowania w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

- zapewnienie ciągłości krajobrazu i łączności między jego różnymi elementami
- przeciwdziałanie zjawisku suburbanizacji (zaspokojenie potrzeby bliskości natury, zielone pasy wokół miast)
- poprawa estetyki przestrzeni (zwłaszcza miast)
- tworzenie układów zieleni miejskiej (układy plamowe, pasmowe, pierścieniowe, klinowe, kombinowane i naturalne)

Funkcja środowiskotwórcza

FUNKCJE NZI

Zielono-niebieska infrastruktura pomaga w sposób zrównoważony korzystać z zasobów środowiska oraz zapewnia ich ochronę i odtwarzanie:

- poprawia ilości i jakości zasobów wodnych na terenach zurbanizowanych poprzez zatrzymywanie wody w obiegu oraz zapobieganie szybkiemu spływowi powierzchniowemu
- poprawia jakości powietrza pod względem zarówno fizycznym, jak i chemicznym
- poprawia warunki bioklimatyczne na terenach zurbanizowanych
- ogranicza zjawisko miejskiej wyspy ciepła, łagodzi skutki zmiany klimatu
- kształtuje warunki siedliskowe
- zwiększa bioróżnorodność

Z uwagi na fakt, że większość ludzi mieszka w miastach, rośnie potrzeba implementacji elementów zielonej infrastruktury do przestrzeni zurbanizowanej. Od jej jakości, dostępności oraz powszechności zależą korzyści, jakie przyniesie dla społeczeństwa:

- pozytywny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne człowieka poprawia jakości powietrza pod względem zarówno fizycznym, jak i chemicznym
- wpływ na warunki uprawiania sportu i rekreacji (w tym turystyki) m.in. poprzez umożliwienie wypoczynku biernego i czynnego
- funkcja dydaktyczno-wychowawczą, przede wszystkim w ramach specjalnych założeń, np. ogrodów botanicznych, dendrologicznych, zoologicznych, etnograficznych oraz ogrodów zabytkowych
- funkcja kulturotwórcza

Funkcja ekonomiczna

FUNKCJE NZI

Elementy zielono niebieskiej infrastruktury wpływają na wartość innych nie ruchomości oraz być narzędziem do zapobiegania zjawiskom skutkującym stratami ekonomicznym.

- kształtowanie wartości nieruchomości
- ograniczanie strat z powodu katastrof naturalnych poprzez regulację lokalnego klimatu, zwiększenie retencji, ochronę elementów przyrody oraz przestrzeni zurbanizowanej
- ograniczenie nakładów finansowych na budowę i utrzymanie różnego typu sieci i instalacji poprzez ograniczenie zasięgu nowych inwestycji lub poprawę działania istniejącej infrastruktury
- usprawnienie działania niektórych rodzajów szarej infrastruktury

Funkcja produkcyjna

FUNKCJE NZI

- produkcja tlenu do atmosfery
- dostarczanie surowców i produkcja żywności (grunty leśne, rolne)
- tereny ogródków działkowych
- miejskie farmy

Funkcja techniczna

FUNKCJE NZI

Elementy zielono niebieskiej infrastruktury stosowane są w celu minimalizowania niepożądanych czynników, wpływających na środowisko.

- ochrona akustyczna (pasy zieleni jako bariery akustyczne)
- ochrona przed zjawiskiem olśnienia
- ochrona przeciwwiatrowa (zwiększenie szorstkość terenu, co przekłada się na istotne osłabienie siły wiatru)
- zapobieganie erozji gruntu

Zielono niebieska infrastruktura odgrywa ważną rolę w ochronie, zachowaniu i wzmacnianiu kapitału naturalnego UE, poprzez ochronę, zrównoważone gospodarowanie oraz działania renaturyzacyjne w odniesieniu do:

- gruntów i gleb (zapobieganie porzucaniu gruntów i ich fragmentacji, działań na rzecz ochrony krajobrazu rolniczego)
- wód (dostarczanie wody dobrej jakości, łagodzenie skutków presji hydromorfologicznych, ograniczenie skutków powodzi i susz)
- ochrony przyrody (zasiedlanie i odnawianie zdegradowanych środowisk, zmniejszanie fragmentacji ekosystemów)
- terenów leśnych (ograniczenie fragmentacji i degradacji lasów oraz odtwarzanie zniszczonych lasów)

Problemy z możliwością rozwoju idei zielono niebieskiej infrastruktury:

- jej rozwój jest w głównej mierze uzależniony od praktyki planistycznej
- ograniczone środki finansowe gmin
- brak implementacji idei zielono niebieskiej infrastruktury do prawodawstwa krajowego (np. Prawo wodne)
- duża ilość podmiotów zarządzających zielono niebieską infrastrukturą w różnej skali przestrzennej

Fundusze Europejskie

przygotowała mgr. inż. Anna Błażejczyk

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Centrum Koordynacji
Projektów Środowiskowych